לְבָרוּקְתֵּי – לחולי העין, לַיְתֵי עֻקְרָבָא דְּשֵׁב חוּמְרֵי – יביא לרפואתו
עקרב מנומר בשבע גוונים מחמת זקנה, וְנֵיבְּשֵׁיהּ בְּטוּלָא – וייבש
אותו בצל ולא בחום השמש, וְנִשְׁחוֹק תַּרְתֵּי מָנָתָא כּוּחְלָא וַחֲדָא
מָנָתָא מִינֵיהּ – וישחוק שתי מנות כחול, ומנה אחת מהעקרב
המנומר, וְמִתְעָרוֹבְתָּא זוֹ לִימְּלֵי תְּלָתָא מִכְחָלֵי דְּהַאי עֵינָא, וְתְלָתָא
מִכְחָלֵי דְּהַאי עֵינָא – יתן שלש מנות של מכחול בעין אחד וכן בעין
השניה, טָפֵי לֹא לִימַּלֵּי – יותר מכך לא יתן בעין, דְּאִי לֹא – שאם
לא יזהר, פָּקַע עֵינֵיהּ – תצא העין ממקומה מחמת חריפות סם זה.
לְשַׁכְרֵרֵי דְּלֵילְיָא – סנוורים המופיעים אצל אדם בלילה, נַיְתֵי
שׁוּדְרָא בְּרֵקָא – יביא חבל העשוי משער בהמה וזנב סוס ופרה,
וְנֵיסַר חֲדָא כְּרָעָא מִינֵיהּ וַחֲדָא כְּרָעָא מִבַּלְבָּא – יקשור קצה אחד של
החבל לרגלו והקצה השני יקשור לרגל של כלב, וְנֵיטְרְפוּ יְנוּקֵי
חַסְפָּא אַבַּתְרֵיהּ – יקשקשו תינוקות מאחוריהם בחלקי חרסים,
וְלֵימְרוּ לֵיהּ אָמָא כַּלְבָּא אַכְסָא תַּרְנְגוֹלָא – יאמרו לחש זה 'זקן כלב
שוטה תרנגול'. וְלאחר מכן, לֵינְּבֵי שֵׁב אוּמְצֵי מְשַׁכְּעָה בְּתֵי – יאסוף
שבע חתיכות בשר משבעה בתים, וְלֵיתְבִינְהוּ נֵיהֲלֵיהּ בְּצִינּוֹרָא
דְּדָשָׁא – יניחו בני אותם הבתים את הבשר בחור שבמפתן פתח
ביתם, במקום שהדלת סובבת עליו, וְנֵיכְלִינְהוּ בְּקִלְקוֹלֵי דְּמָתָא –
ויאכל חתיכות בשר אלו באשפות אותה העיר. בָּתַר הָכֵי לְפָשׁוֹט
שׁוּדְרָא בְּרֵקָא – לאחר מכן יחלוץ את החבל הקשור בו, וְנֵימְרוּ הָכֵי
– יאמרו בני הבתים לחש זה 'שַׁבְרִירֵי דְּפָלוֹנִי בַּר פָּלוֹנִיתָא בְּצִינּוֹרָא
לְפָלוֹנִי בַּר פָּלוֹנִיתָא וְלֵיחֲרוּ לְכַלְבָּא בְּבָבְיתָא דְּעֵינֵיהּ' – סנוורים של
פלוני בן פלונית, עזבו את פלוני בן פלונית, ולכו לדקור את הכלב
בבבת עינו.
לְשַׁכְרֵרֵי דְּיַמְּא – סנוורים הבאים על האדם ביום, לַיְתֵי שִׁבְעָה
סוּמְקֵי מְגַוְּוא דְּחִיוְתָא – יביא שבעה טחולים מתוך בהמות,
וְנֵיטְווֹנְהוּ אַחַסְפָּא דְּאוּמְנָא – יצלו אותם על כלי חרס מאוס
שמקיזים לתוכו דם, וְלֵיתֵיב אֵיהוּ מְגַוַּאי – ישב החולה בתוך הבית,
וְאֵינִישׁ אַחֲרִינָא מַאבְרֵי – ואדם אחר שעיניו בריאות יהיה מחוץ
לבית, וְנֵימָא לֵיהּ עָווֹרָא, הַב לִי דְּאִיכּוּל – ויאמר לו העיור לבריא,
תן לי מאותם טחולים ואוכל. וְנֵימָא לֵיהּ הַאֵיךְ פָּתְיָא, סַב אִיכּוּל –
וישיב לו הבריא שעיניו פתוחות, הסב ואכול. וְכָתַר דְּאָכִיל
לֵיתְבֵרֵיהּ לְחַסְפָּא – לאחר שיאכל ישבור את כלי החרס, דְּאִי לֹא,
הֲדְרֵי עֵילָוֵיהּ – שאם לא יעשה כן, יחזור החולי לעיניו.
לְחוֹלִי של דְּמָא דְּאַתֵּי מִנְּחִירָא – דם הזב מנחירי אפו, לַיְתֵי נַגְּרָא כֹּהֵן
דְּשַׁמֵּיהּ לֵוִי – יביא איש כהן ששמו לוי, וְלֵיכְתּוֹב לֵיהּ לֵוִי לְמַפְרֵע –
יכתוב לו הכהן את השם 'לוי' מהסוף להתחלה. וְאִי לֹא – אם לא
מצא כהן ששמו לוי, לַיְתֵי אִינִישׁ מֵעַלְמָא, וְנֵיכְתּוֹב לֵיהּ – יביא סתם
אדם מן השוק, ויכתוב לו 'אֲנָא פְּפֵי שִׁילָא בַּר סוּמְקֵי' לְמַפְרֵע –
מהסוף להתחלה, ומין לחש הוא. וְאִי לֹא, נֵיכְתּוֹב לֵיהּ הָכֵי – יכתוב
לחש זה 'סַעַם דְּלִי בְּמֵי כֶּסֶף סַעַם דְּלִי בְּמֵי פְּגָם'. וְאִי לֹא – ואם אינו
עושה כן, לַיְתֵי עִיקָּרָא דְּאַסְפַסְתָּא – יביא שורש של שחת [–מאכל
בהמה], וְאֶשְׁלָא דְּפוּרְיָא עַתִּיקָא – וחבל של מטה ישנה, וְקוּרְטָא
– נייר העשוי מדבר רך, וּמוֹרֵיכֵי – כרכום, וְסוּמָקָא דְּלוּלְיָא – סיב
אדום שגדל בתוך הלולב, וְנִקְלִינְהוּ בְּהַדֵי הֲדָדֵי – ישרוף כל אלו
יחד, וְלֵיתֵי גְּבָבָא דְּעַמְרָא, וְנִיגּוּדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא – יביא פקעת של
צמר ויעשה ממנה שתי פתילות, וְלִטְמִישׁ בְּחַלָּא – ישרה אותם
בחומץ, וְנִיגַּדֵּל בְּקִימְטָא חֲדִין, וְנֵיתִיב בְּנִחִירֵיהּ – יגלגל הפתילות
באפר זה של התערובת ששרף, ויתן אותם בנחיריו. וְאִי לֹא, לֵיחֲזֵי
אֲמַת הַמַּיִם דְּאוֹלַת מִמְּזָרַח כְּלַפֵּי מַעֲרַב – יראה אמת המים שמימיה
הולכים ממזרח למערב, וְנִפְסַע וְנִיקוּם חַד כְּרָעָא לְהַאי גִּיסָא וְחַד
כְּרָעָא לְהַאי גִּיסָא – ויעמיד רגלו האחת בצד אחד של האמה ורגל
שניה בצד השני, וְנִישְׁקוֹל טִינָא בִּידֵיהּ דְּיַמִּינָא מִתּוּתֵי כְּרָעָא
דְּשַׂמְאלֵיהּ – ויקח בידו הימנית טיט מתחת רגלו השמאלית, וּבִידֵיהּ
דְּשַׂמְאלָא מִתּוּתֵי כְּרָעָא דְּיַמִּינֵיהּ – ובידו השמאלית יקח טיט מתחת
רגלו הימנית, וְנִיגּוּדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא דְּעַמְרָא – ויעשה שתי פתילות
של צמר, וְנִיטַּמְּשׁ בְּטִינָא – ישרה אותם בטיט, וְנֵיתִיב בְּנִחִירֵיהּ –
ויתנם בנחיריו. וְאִי לֹא, לֵיתֵיב תּוּתֵי מָרְזְבָא – ישב תחת מרזב, וְנֵייתוּ
מַיָּא וְלִישְׁדוּ עֲלֵיהּ – ויביאו מים דרך המרזב ויפלו עליו, וְלֵימְרוּ –
ויאמרו לו, 'כִּי הֵיכִי דְּפָסְקֵי הָנֵי מַיָּא לִיפְסוֹק דְּמֵיהּ דְּפְלָנְיָא בַּר
פְּלָנְיָתָא' – כשם שפסקו מים אלו לזוב מן המרזב, כך תיפסק זיבת
דמו של פלוני בן פלונית.
לְדָמָא דְּאַתֵּי מִפּוּמָא – דם הזב מן הפה, כַּרְקִינָן לֵיהּ בְּגִילָא דְּחִיטְּתָא
– בודקין את הדם בקש של חיטה. אִי קָרִיף – אם הקש נדבק אל
הדם, סימן הוא דְּמֵרִיאָה קָאָתֵי וְאִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא – שמקור הדם
מהריאות ויש תקנה לחולי זה. וְאִי לֹא – אם אין הקש נדבק אל
הדם, מִכַּבְדָּא קָאָתֵי וְלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא – מקורו בכבד ואין תקנה
לדבר.
מקשה הגמרא, אָמַר לֵיהּ רַב אַמֵּי לְרַב אַשֵׁי, וְהָאָנַן אִיפְּכָא תָּנַן –
והלא בחולין (מב.) שנינו להיפך, שאם נִיטַּל הַכָּבֵד וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר
חַיְּמָנָה כָּלוּם, או הֲרֵיאָה שֶׁנִּיקְּבָה אוֹ שֶׁחָסְרָה – נתחסר משהו מעוביה
או חללה, הבהמה טריפה. הרי שלגבי ה'כבד' אין הבהמה נטרפת
אלא עד שינטל כולו, ואילו לגבי ה'ריאה' אפילו בנקב או חסרון
משהו כבר נטרפת הבהמה, ומוכח שחולי הריאה חמור מחולי
הכבד, ולא כפי ששנינו כאן שחולי הכבד קשה יותר ואין לו תקנה.
מתרצת הגמרא, אָמַר לֵיהּ רב אשי לרב אמי, כֵּינָן דְּמַפּוּמֵיהּ קָאָתֵי
אֵימַר אִיתַּמּוּחֵי אִיתַּמַּח – היות ודם הכבד אשר מקומו למטה מן
הריאה עולה ויוצא דרך הפה, בהכרח שנימוח לגמרי, ודם הנוצר
מהכבד הנימוח נכנס לקנה הכבד המחובר לקנה הריאה, ודרך
הריאה יוצא דם זה מן הפה. ובאופן זה שהכבד נימוח לגמרי
ונתכלה, ודאי חמור הוא מנקב הריאה, ולכן לדם הזב מן הפה ובא
מן הכבד, אין תקנה.
הגמרא שבה לרפואת חולי דם הזב מהפה: אָמַר מַר, אִי מֵרֵיאָה
קָאָתֵי – אם מן הריאה בא הדם הזב מן הפה, אִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא –
יש לו תקנה. מברר הגמרא, מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ – מהי תקנתו. מבארת
הגמרא, לַיְתֵי שִׁבְעָה כּוּנֵי מִפֵּירְמָא דְּסִילְקָא – יביא שבעה מלא
אגרופים מעלי תרדים חתוכים, וְשִׁבְעָה כּוּנֵי פִּירְמָא דְּכָרְתֵּי –
ושבעה מלא אגרופים של עלי כרתי חתוכים, וַחֲמִשָּׁה כּוּנֵי פִּרְיָדָא
– וחמשה אגרופים ממין עשב הנקרא 'פרידא', וְתְלָתָא כּוּנֵי
דְּטַלְפָּחֵי – ושלשה אגרופי עדשים, וְכוּנָא דְּכַמּוֹנָא – ואגרוף כמון,
וְכוּנָא דְּחַכְלִי – ואגרוף חבלים ירק. וּכְנָגְדָּן – כשיעור כל אלו, יקח
כַּנְתָּא פְּטִירְתָּא – שומן המעיים של בהמה בכורה, וְלִיבַּשַּׁיל וְלִיכּוֹל
– ויבשל את כולם ויאכל, וְלִישְׁתֵּי אַבַּתְרֵיהּ – אחר אכילה זו ישתה
שִׁיכְרָא חֲרִיפָא דְּטַבְתָּא – ישתה שיכר חריף מהטוב והמשובח.
לְכַלְבָּא – לחולי שיניים הפנימיים, אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, לַיְתֵי תּוּמָא
יְחִידָאָה – יביא ראש שום שלא היה בו אלא צלע אחד, וְנִימְרְסֵיהּ
בְּמִישְׁחָא וּמִילְחָא – יטחן אותו עם שמן ומלח, וְנַתְבֵיהּ אַטּוּפְרֵי
דְּאִילְוָנָא דְּהַהוּא גִּיסָא דְּכַייֵב לֵיהּ – ויתן אותו על ציפורן בוהן היד
של אותו צד שכואב לו, וְנַהֲדַר לֵיהּ גְּדַנְפָּא דִּלְיִשָּׁא – ויתקין סביב
תערובת השום טבעת של עיסת בצק, וְנִיזְדַּהַר לְבִישְׁרֵיהּ דְּקָשֵׁי
לְחִיוְרָא – כדי שיזהר שלא תיגע התערובת בבשרו, לפי שהדבר
קשה לצרעת.
לְחִנְּבֵי – חולי אבעבועות שבגרון, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חוּמְתֵּי – עלין
של צמח הנקרא 'חומתי' מועיל הוא לחולי זה כִּי מָמְרוּ – כמו עשב
הנקרא 'ממרו' [–שומר]. וְעִיקָּרָא דְּחוּמְתֵּי – אמנם השורש של צמח
ה'חומתי', עָדִיף מִמָּמְרוּ – טוב הוא יותר מן הצמח הנקרא 'ממרו'.
וְנִינְקוֹט בְּפוּמֵיהּ הָנֵי לְאוֹקוּמֵי – יקח את העלים האלו בפיו,
להעמיד עצמו שלא יתנפחו האבעבועות יותר מדאי.
לְבַשּׁוּלֵי – על מנת להבשיל את האבעבועות, שהליחה שלהן
תקבץ לתוכן ותהיה מוכנה לצאת כשיבקעו אותה, לֵייתֵי פְּאֲרֵי
דְּרֵישׁ נַפָּיֵא – יביא סובין גדולים שצפין בראש הנפה כשמרקדין
בה את הקמח, וְטַלְפָּחֵי בְּעַפְרֵיהוּ – ועדשים עם העפר שעליהם
משעת תלישתן, וְשׁוּבָלִילְתָּא – מין צמח הנקרא 'תלתן', וְחוּמְרָתָא
דְּכַשׁוּתָא – ופרח הנמצא בכשות, וְנִינְקוֹט בְּאַמְנוּתָא בְּפוּמֵיהּ – ויקח
מהם בפיו כשיעור אגוז.
לְאַסְפּוּתְחֵי – על מנת לפתוח את האבעבועות ותצא מהם הליחה,
לִינְפַּח לֵיהּ חַבְרֵיהּ תַּחְלֵי חִיוְרָתָא בְּגִילָא דְּחִיטְּתָא – יתחוב זרע
שחליים לבן לקש חיטה חלול, ויכניס את הקש לתוך פי החולה עד

המשך בעמוד כ

בית הבליעה, וינפח חבירו מבחוץ עד שתצאנה השחליים ויפלו
על האבעבועות שבגרון החולה, ובכך תבקענה.
לְאַסּוּכֵי – על מנת להעלות בשר במקום בקיעת האבעבועות
לרפואתם, **לֵיתֵי עֲפָרָא מְטוּלָא דְּבֵית הַכִּסֵּא** – יביא עפר הנמצא
תחת צילם של אבני בית הכסא שבשדות, **וְנִינָפּוֹל בְּדוּבְשָׁא וְנֵיכּוֹל**
דְּמֵעֲלֵי לֵיהּ – יגבל עפר זה בדבש ויאכלו, ויועיל לרפואת בשרו.
לְבַרְסָם – לחולי הבא כריר מן הראש וזב דרך החוטם, **לֵיתֵי כִּי**
פֵּיסְתָּקָא – יביא כשיעור פרי הגדל בעץ האלון הנקרא 'פיסתקא'
דְּנִישָׁדוֹר – מסם הנקרא 'נישדור', **וְכִי אֲמָגּוּזָא** – וכשיעור אגוז

דְּחֶלְבְּנִיתָא דּוּבְשָׁנִיתָא – מחלבנה מתוקה, **וּמְלֵי תַּרְוָודָא דּוּבְשָׁא**
חֵיוָרָא – ומלוא כף דבש לבן, **וּמְלֵי נַטְלָא בַּת מָחוֹזָא חַמְרָא נְקִידָא** –
ומלוא כלי הקרוי נטלא מעיר 'מחוזא' של יין צלול שאינו אדום,
וְנִישְׁלוֹקְנֵהוּ בְּחַדֵּי חָדֵי – ויבשלם כולם יחדיו, **וְכִי בָּשֵׁיל נְשַׁדּוֹר**
בָּשֵׁיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ – וכאשר ה'נשדור' מבושל, יהיה זה סימן שכולן
נתבשלו.
וְאִי לָא, לֵיתֵי רְבִיעָתָא דַּחֲלָבָא דְּעִיזָא חִיוָּורְתֵּי – יקח רביעית מחלב
של עז לבנה,

וְנִיטַּיְיפֵיהּ אַתְּלָת קַלְחֵי כָּרְבָא – ויטיף על שלשה קלחי כרוב,
וְנִיכְתְּשֵׁיהּ בְּנָווֹהָא דְּמַרְמְחִין – ויבחוש את הקדירה בקיסם של עץ
ששמו 'מרמחין', וְכִי כָּשֵׁיל נָוֵוהָא דְּמַרְמְחִין כָּשֵׁיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ – כאשר
יראה כי בשל קיסם זה, סימן הדבר כי הכל מבושל. וְאִי לָא, לֵיתֵי
נָפְקֵי דְּקִלְבָּא חִיוָּרָא – יביא צואת כלב לבן, וְנִינְכּוֹל בְּנָטְפָא – יערב
אותו ב'צרי', וְכַמָּה דְּאָפְשָׁר נַפְקָא לָא נִיכּוֹל – אולם אם אפשר לו
ברפואה אחרת, לא יאכל צואת כלבים זו, כיון דְּמַפְרֵיק – שמנתק
איבריו.
לְגִירָא – כאב חזק בעין דקירה, לֵיתֵי גִּירָא דְּלִילְתָא – יביא חץ של
לילית, והיינו מין אבן העשויה כחץ ונופלת היא עם הברד, וְנִיפְכֵּיהּ
– יהפוך האבן באופן שהחוד יהיה כלפי מטה והאחיזה למעלה,
וְנִשְׁדֵי מַיָּא עֲלָוֵיהּ וְנִשְׁתֵּי – וישפוך עליו מים וישתה אותם. וְאִי לָא,
לֵיתֵי מַמָּא דְּאִישְׁתֵּי מִינַּיְיהוּ כַּלְבָּא כְּלִילְיָא – יביא ממים ששתה
מהם הכלב בלילה, וְנִיזְדְּהַר מֵגִילּוּיָא – ויזהר שמים אלו לא יהיו
מגולים במקום שמצויים בו נחשים.
לְגִילּוּיָא – שתה מים מגולין שהטיל בהם נחש את ארסו, אַנְפְּקָא
דְּחַמְרָא חַיָּא – ישתה רביעית יין שאינו מזוג.
לְמוּתָא – בועה המתגדלת על הבשר, אַנְפְּקָא דְּחַמְרָא - ישתה
רביעית יין המעורב בְּאָהֳלָא תּוּלְאָנָא – מין צמח אדום הנקרא
'אהלות'.
לְפִירְחָא דְּלִילְבָּא – אדם ש'פרח לבו' [–התעלף], לֵיתֵי תְּלָת
בְּרוּשְׁיָאתָא דְּשַׁעֲרֵי – יביא שלוש חלות העשויות משעורים,
וְנִשְׁתַּרְיָנְהוּ בְּכַמְכָּא דְּלָא עָבַר עֲלָוֵיהּ אַרְבָּעִין יוֹמִין – ישרה אותם
בכותח שעדיין לא עברו עליו ארבעים יום משעת עשייתו, וְנִיכּוֹל
– יאכל חלות אלו, וְנִשְׁתֵּי אַבַּתְרַיְיהוּ חֲמָרָא מְרָקָא – וישתה
אחריהם יין מזוג.
אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרַבִינָא, וְכָל שֶׁכֵּן דְּפָרַח לֵיבֵיהּ – הלא
מאכלים אלו מחלישים, והרי יתישוהו יותר. אֲמַר לֵיהּ, אֲנָא – אכן
אני לְיוּקְרָא דִּלְבָּא אֲמָרִי – למי שליבו כבד עליו אמרתי, שיאכל
מאכלים אלו המתישים את הלב. אולם לְפִירְחָא דִּלְבָּא – למי
שליבו חלש עליו, לֵיתֵי תְּלָת בְּרוּשְׁיָאתָא דְּחִטֵּי – יביא שלוש חלות
של חיטים, וְנִישְׁתַּרְיָנְהוּ בְּדִבְשָׁא וְנִיכּוֹל – וישרה אותם בדבש
ויאכלם, וְנִישְׁתֵּי אַבַּתְרַיְיהוּ חֲמָרָא חַיָּא – וישתה לאחריהם יין חי.
לְצַרְחָא דִּלְבָּא – החש כאב בליבו, לֵיתֵי תְּלָת בֵּיעֵי נִינְיָא – יביא
כשיעור שלוש ביצים מצמח הנקרא 'נינא', וּבְיַעֲתָא דְּכַמּוֹנָא –
וכשיעור ביצה 'כמון', וּבְיַעֲתָא דְּשׁוּמְשְׁמֵי – וכשיעור ביצה
שומשומין, וְלֵיכּוֹל.
לְכַאֲבַ מֵעֵי – מעיים, לֵיתֵי תְּלָת מְאָה פִּלְפְּלֵי אֲרֵיכָתָא – יביא שלוש
מאות פלפלין ארוכים, וְכָל יוֹמֵי נִשְׁתֵּי מְאָה מִינַּיְיהוּ בְּחַמְרָא – וכל
יום ישתה יין ששרה בו מאה מאותן פלפלין.
רָבִין – שם חכם, דְּמִן – הבא מֵעֲרָב, עֲבַר לָהּ לְבַרְתֵּיהּ – הכין לבתו
דְּרַב אַשִׁי, מְאָה וַחֲמִשִּׁין פִּלְפְּלִין מֲהָנֵי דִּידָן – מאלו הגדלים אצלינו
ולאו דווקא מאלו הארוכים המוזכרים למעלה, וְאִתַּסְיָא –
ונרפאה. לְבִירְצָא – תולעים שבמעיים, ישתה אַנְפְּקָא דְּחַמְרָא –
רביעית יין, המעורב בְּאַסְרָפָא דַּעֲרָאה – עלה של עץ ה'ער'.
לְבִירְצָא חִיוָּרָא – לתולעים לבנות שבמעיים, לֵיתֵי בִּיזְרָא גַּלְגִּילָא –
יביא זרע הנקרא 'גלגילא', וְנִיצַיְירֵיהּ בְּשִׁשְׁתָּגָ – יקשרנו בחתיכת
בגד העשוי ממצמר גפן, וְנִיתַּיְירֵיהּ בְּמַיָּא וְנִשְׁתֵּיהּ – ישרה אותו במים
וישתה, וְנִזְדְּהַר מִבִּינָתָא – יזהר שלא יבלע את הזרע עצמו, דְּאִי לָא
– שאם לא יזהר, מְנַקְּבָא לֵהּ לְמַעְיָנֵיהּ – חוזקו של זרע זה עשוי
לנקב את מיעיו.
לְמֵיסַר – לעצור השלשול, סִיסִין רְטִיבָא בְּמַיָּא – יאכל עשב הנקרא
'סיסין' בעודו לח, עם מים. ואילו לְמֵישְׁרָא – לשלשל אדם שנעצרו
נקביו, יְבִישָׁתָא בְּמַיָּא – יאכל 'סיסין' כשהוא יבש, עם מים. וְסִימָנָךְ
לדבר זה הוא, אִיצָא רְטִיבָא דְּסָכַר נַהֲרָא – 'איצא' הוא עשב
שסוכרים בו הנהרות בעודו לח, כך הלח סותם את המשלשל.
לְמַחְלָא – טחול הנפוח מחמת חולי, לֵיתֵי שֵׁב בֵּינֵי דְּמַיָּא – יביא שבע
עלוקות המצויות במים, וְנַיְיבְשִׁינְהוּ בְּטוּלָא – וייבשם בצל, וְכָל
יוֹמָא נִישְׁתֵּי תַּרְתֵּי וּתְלָתָא בְּחַמְרָא – כל יום ישתה שתים או שלוש
מהם כאשר הם שרויים ביין.
וְאִי לָא, לֵיתֵי טַחֲלָא דְּצִיפַּרְתָּא דְּלָא אִיפְּתַח – יביא טחול של עז
שלא ילדה, וְנִטַּחֲיָא בְּתַנּוּרָא – יטגנו בתנור, וְנוֹכֵי לְחַדְיהּ – ויעמוד
מול התנור וְנֵימָא – ויאמר לחש זה, כִּי הֵיכִי דְּיָבֵישׁ הָאי טַחֲלָא נֵייבַּשׁ
טַחֲלַיָּא דְּפָלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא – כשם שמתייבש טחול זה, כך יתייבש
טחול של פלוני בן פלונית. וְאִי לָא – אם אין לו תנור, נִיטַּחֲיֵיהּ בֵּינֵי
אוּרְבֵי דְּבֵיתָא חֲדָתָא – יטיח את הטחול בשורות שבין אבני כותל
של בית חדש ויתייבש שם, וְנֵימָא הָכֵי – ויאמר את הלחש האמור
למעלה.
וְאִי לָא, לֵיכְּלֵי שִׁכְבָא דְּשָׁכִיב בְּשַׁבְּתָא – יטרח לחפש היכן יש מת
שנפטר בשבת, וְנִישְׁקְלֵיהּ לְיָדֵיהּ וְנִתְּבָהּ אַטַּחֲלֵיהּ – יטול את יד המת
ויניחנה על מקום טחול החולה, וְנֵימָא – יאמר לחש זה, כִּי הֵיכִי
דְּיָבֵישׁ הָא יָדָא, נֵייבַּשׁ טַחֲלָא דְּפָלוֹנֵי בַּר פְּלוֹנֵיתָא – כשם
שנתייבשה יד זו, כך יתייבש הטחול של פלוני בן פלונית.
וְאִי לָא, נֵיתֵי בֵּינֵיתָא – יביא דג, וְנִיטַּוְוריֵיהּ בֵּי נָפְחָא – יצלה אותו
בגחלים שבבית מלאכתו של הנפח, וְנֵיכָלֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי נָפְחָא –
ישרה את הדג במים שבהם מכבה הנפח את הברזל המלובן,
ויאכלנו, וְנִישְׁתֵּי מַמַּיָּא דְּבֵי נַפְחָא – לאחר מכן ישתה מן המים הללו
שאצל הנפח.
הַהִיא עִיזָּא דַּהֲוַת שָׁתְיָא מַיָּא דְּבֵי נַפְחָא – היתה עז ששתתה ממים
אלו שאצל הנפח, אִישְׁתַּחִיט וְלָא אִישְׁתַּבַּח לָהּ טַחֲלָא – שחטוה ולא
מצאו בה טחול, מחמת חוזקם של מים אלו שמצמקים הטחול.
וְאִי לָא, לֵיפְתַּח חָבִיתָא דְּחַמְרָא לְשָׁמֵיהּ – יפתח עבורו חבית יין.
כלומר, ירגיל עצמו תמיד בשתיית יין משובח, שהיין מועיל לחולי
זה.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי, אִי אִית לֵיהּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא
– אם יש לו חבית של יין, לָא אָתֵי לְמֵימַר דְּמַר – לא היה בא לפניך
לבקש רפואה, לפי ששתיית היין רפואה היא לו. אֶלָּא מִי שֵׁאִין לוֹ
יין, מַרְגַּל בְּפֻמַּ שַׁחֲרִית דְּמַעֲלְיָא לְכוּלֵּי גּוּפֵיהּ – ירגיל עצמו באכילת
פת שחרית, לפי שמביאה רפואה לכל הגוף. לְרוּשְׁחָא – חולי
התחתוניות [–טחורים], לֵיתֵי – יקח מהצמחים אַקִּיקָא וְאֵילְוָא, וְכֵן
יקח אַסְפִּידְרָא – כסף חי שאינו מעובד, וּמַרְתְּכָא – פסולת הכסף
העולה בשעה שמרתיחים את הכסף כשחופרים אותו מן הקרקע,
וְחוּמְרָתָא דְּפִילּוֹן – כלי קטן העשוי מכסף או זהב שתולות הנשים
על צווארן ונותנות בתוכו שמן מעורב בבושם ששמו 'פילון',
וְשַׁיְיפָא דַּחֲמִימְתָּא – צואת יונים. וְנִינְקְטוּ – ויטול כל סממנים אלו
בְּשַׁחֲקֵי דְּכִיתְּנָא בְּקַיְיטָא – בתוך בלאות של בגדי פשתן קרים,
בימות הקיץ, וְדַעֲמַר גּוּפְנָא בְּסִיתְוָא – ובבגדי צמר גפן חמים בימות
החורף, ויתן סממנים אלו באותו מקום. וְאִי לָא, לִישְׁתֵּי שִׁיכְרָא
מָרָקָא – ישתה שיכר מזוג במים.
לְשַׁגְּרוֹנָא – חולי הירכיים והמותניים, לֵיתֵי פַּתְיָא דְּמוּנְיָנֵי – יביא
כלי מלא ציר של דגים קטנים, וְנִיגַּנְדְּרֵיהּ שִׁיתִּין זִימְנֵי אֲהָא מְמַחֲתֵיהּ
– יגלגלו ששים פעמים על יריכו זו, למעלה במותנו, וְשַׁיְיתִּין זִימְנֵי
אֲהָא מְמַחֲתֵיהּ.
לְצַמִּירְתָּא – אבן הגדילה בגיד האמה ועוצרת השתן, נֵיתֵי תְּלָת
נִיטּוּפַיְיהָא מִישְׁחָא דְּכוּפְרָא – יביא שלוש טיפות מפסולת הזפת
הנקרא 'עיטרן', וּתְלָת נִיטּוּפַיְיתָא אִיצְרָא דְּכַרְתֵּי – ושלוש טיפות
שנסחטו מירק הנקרא 'כרישין', וּתְלָת נִיטּוּפַיְיתָא דְּחַמְרָא נְקֵידָא –
ושלוש טיפות של יין צלול, וְלִישַׁדֵּי לֵיהּ – ומתערובת זו ישים לְאִישׁ
בְּאַמָּה, וּלְאִשָּׁה הלוקה בכך, ישים ממנו בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְאִי לָא, לֵיתֵי
אוּנָא דְּזֵיקָא – יביא אוזן [–בית יד] של נוד, וְלִתְלֵי לֵיהּ – יתלה את
אוזן הנוד, לְאִישׁ בְּאַמָּה וְלָאִשָּׁה בַּדִּדִין. וְאִי לָא, לֵיתֵי חוּטָא דְּזוֹהֲרִירְתָּא
– יביא חוט של זוהרירית, דְּשַׁדְיָיהּ דּוּמָה בַּת דּוּמָה – שטוותה אותו
אישה החשודה בזנות בת אשה החשודה בזנות, וְלִיתְלֵי לֵיהּ –
יתלה חוט זה, לְאִישׁ בְּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בַּדִּדִין. וְאִי לָא, לֵיתֵי בֵּיעָה דְּזָכָר
וּנְקֵבָה – יביא ביצה אחת מזכר, וביצה אחת מנקבה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ –
ויתלה הביצה לְאִישׁ בְּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְכִי – וכאשר הוא
מַשְׁתֵּין, נַשְׁתֵּין אַפֵּיקְנָא יְבִישְׁתָא בְּצִינּוֹרָא דְּדַשָּׁא – ישתין על סנה
יבש בחור שהדלת סובבת עליו במפתן הבית, וּנְעַיְּין בְּחוּמְרְתָא

המשך בעמוד קס

דְּנַפְקָא מִינַּיהּ – וידא זהיר באבן היוצאת ממנו לשמור אותה,
דְּמַעֲלֶיהָ לְכוֹלְהוּ צִימְרָא – משום שמועילה אבן זו לחום הקדחת האחזו את הגוף.
לְצִימְרָא בָּרָא – לחולי קדחת חיצונית, שהגוף קודח מבחוץ, לַיְתֵי
תְּלָתָא גְּרִיבֵי סוּפְלֵי – יביא שלוש סאין גרעיני תמרין, וּתְלָתָא גְּרִיבֵי
אַטְרַף אֲדָרָא – ושלוש סאין עלין של עץ הנקרא 'אדר', וְנֵישְׁלוֹקְנֵהוּ
כָּל חַד לְחוֹדֵיהּ – יבשלם כל אחד לחודו. וְלֵיתֵיב בֵּינַיְיהוּ – אחר
בישולם יישב החולה ביניהם, וְלֶיתְבְּנֵהוּ בְּתַרְתֵּי מְשִׁיכְלֵי – וישים
שני תבשילין אלו בשתי עריבות שונות, וְנֵיתֵי פָּתוֹרָא וְנָנַח עִילָּוֵיהּ
– יביא שולחן ויניח עליו את העריבות, וישב על גבי אחת מהן,
וְנֵיקוּם מֵעִילָּוֵי הַאי, וְלוֹתֵיב עִילָּוֵי הַאי וְלוֹתֵיב עִילָּוֵי הַאי
– ויקום מעל גבי האחת וישב על האחרת, ושוב יקום מעל זו וישב
על גבי האחרת, וכך יעשה עַד דְּנֵיסַק בֵּיהּ הַכְלָא – עד שיזיע ויעלה
בו הבל, וְלֶיסְחֵי מִינַּיְיהוּ – וירחץ במים חמין אלו שבעריבות, וְכִי
שָׁתֵי – ובאשר רוצה הוא לשתות מאותן מים חמין שרחץ בהן
לרפואה, מַמֵּיָא דַּאֲדָרָא לִישְׁתֵּי – ממי עץ האדר ישתה, אולם מַמֵּיָא
דְּסוּפְלֵי לָא לִישְׁתֵּי – ממי גרעיני התמרים לא ישתה, מְשׁוּם דְּמֵיעַקְּרֵי
– לפי שמביאים לידי עקרות.
לְצִימְרָא גַּוָּונָא – לחולי קדחת פנימית, לַיְתֵי שַׁבְעָה בּוֹנֵי דְּסִילְקָא
מְשַׁב מַשְׁאֲרֵי – יביא כמלוא שבע ידות סלק שצמחו בשבע ערוגות,
וְנֵישְׁלוֹקְנֵהוּ בְּעַמְּרַיְיהוּ וְנֵיכּוֹל – יבשלם יחד עם העפר העולה עם
שורשיהם ויאכלם. וְנֵישְׁתֵּי אַטְרַף אֲדָרָא בְּשִׁיכְרָא – וישתה מעלי
עץ האדר עם שיכר, אוֹ ישתה